AVİM Yorum • No: 2015 / 152 • Aralık

ÜÇÜNCÜ DOĞALGAZ İHRAÇ EDEN ÜLKELER FORUMU ZİRVESİ

Ali Murat TAŞKENT

Analist (2015-2017)

Gaz İhraç Eden Ülkeler Forumunun (GECF) 3.ncü zirve toplantısı, 21 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilen GECF Bakanlar Toplantısının ardından, üye ve üye olmayan devletler ve uluslararası kuruluşlardan üst düzey heyetlerin katılımıyla 23 Kasım 2015 tarihinde Iranın başkenti Tahranda gerçekleştirilmiştir.

Esasen 2001de Tahranda kurulan GECF, 23 Aralık 2008de Moskovada gerçekleştirilen 7.nci Bakanlar Toplantısında tam anlamıyla bir uluslararası örgüt haline gelmiştir. Merkesi Katarın başkenti Dohada bulunan Forumun genel sekreterliğini tecrübeli bir ekonomist, diplomat ve akademisyen olan İranlı Sayed Mohammad Hossein Adeli yürütmektedir.[1]

GECF, üye ülkeler arasında tecrübe ve bilgi alış verişinin yapıldığı bir platform sağlamaktadır. Dünyanın önde gelen doğal gaz üreticilerinin bir araya geldiği bir uluslararası örgüt olan GECF, üyeleri arasında koordinasyonu arttırmak ve işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Forum, ayrıca, küresel doğal gaz piyasasında arz ve talebin istikrarı ve güvenliği için gaz üreticileri ve tüketicileri arasında anlamlı bir diyalog için bir mekanizma oluşturmayı hedeflemektedir.[2]

Örgüt, üyelerinin doğal gaz kaynakları üzerindeki egemenlik haklarını savunmayı amaçlamakta, ayrıca tecrübe, fikir, bilgi paylaşımı ve doğal gaza ilişkin belli başlı konularda eş güdüm sğlayarak üye devletlerin halkları yararına bu kaynakların geliştirilmesini, korunmasını ve kullanılmasını hedeflemektedir. Söz konusu gaza ilişkin konular şunlardır: dünyadaki doğal gaz arama ve üretim trendleri; gazdaki mevcut ve beklenen arz-talep dengesi; dünya çapında doğal gaz arama, üretim ve taşıma teknolojileri; bölgesel ve küresel gaz pazarının yapısı ve gelişimi; doğal gaz taşımacılığı boruhatları ve LNG tankerleri; gaz ile petrol ürünleri, kömür ve diğer enerji kaynakları arasındaki ilişki; çevresel kısıtlamalar, ulusal mevzuatlar ve çevreyle ilgili çok uluslu antlaşmalar ve bunların doğal gaz hacmi ve tüketimi üzerindeki etkisi ışığında çevresel yönetim teknolojileri ve yaklaşımları; üye devletlerde sürdürülebilir ekonomiyi ve insan kaynakları gelişimini desteklemek için, tedarik zincirinin tüm aşamalarında doğal gaz kaynaklarının katkısını arttırmaya yönelik teknikler ve yaklaşımlar.[3]

İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani başkanlığında gerçekleştirilen GECF Üçüncü Zirve Toplantısına Rusya, Bolivya, Venezuela, Ekvator Ginesi, Nijerya, Türkmenistan Cumhurbaşkanları ve Cezayir Başbakanı katılım göstermiştir. Foruma, ayrıca, Petrol İhraç

Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ve Uluslararası Enerji Forumu (IEF) Genel Sekreterleri de katılmıştır.[4]

Zirvede devlet ve hükümet başkanları ve diğer üst-düzey katılımcılar, başta doğal gaz olmak üzere, enerji konusundaki gelişmeler, trendler ve politikalar konusunda görüş alışverişinde bulunmuş, ayrıca GECFe olan desteklerini dile getirmişlerdir.

Zirvede, ayrıca, bir deklarasyon yayınlanmış, küresel sürdürülebilir kalkınmada gazın önemi vurgulanmış ve Foruma üye ülkeler arasında işbirliği ve ilişkileri geliştirlmesi ve ortak yatırım projeleri yapılması çağrısı yapılmıştır.[5]

Bununla birlikte, 3ncü GECF zirvesi münasebetiyle, Pariste gerçekleştirilen BM İklim Değişikliği Konferansına hitaben bir mesaj yayınlanmış ve doğal gazın Sürdürülebilir Kalkın Hedeflerine[6] ulaşmada en temiz fosil yakıt olan doğal gazın öneminin altı çizilmiştir.[7]

Tüm bunların yanında, zirvede Azerbaycanın GECFye gözlemci statüsüyle üye olduğu açıklanmıştır.[8]

Küresel enerji tüketiminde önemli bir payı olan doğal gazın gelecekte daha çok önem kazanması beklenmektedir. İklim değişikli, karbon dioksit salınımının azaltılması ve çevrenin korunması konuları uluslararası alanda önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, petrol ve kömür gibi diğer enerji kaynaklarının yerini almak üzere, en temiz fosil yakıt olan doğal gaz ön plana çıkmaktadır.

Bunun yanında, enerji güvenliği ve enerji çeşitliliği konuları da enerjiye ihtiyaç duyan ülkeler açısın önem arz eden bir konudur. Bununla bağlantılı olarak, Rusya gibi önde gelen enerji tedarikçisi ülkelerin yanında, Türkmenistan ve Azerbaycan gibi ülkelerin enerji pazarına dahil olmaları önemli bir gelişme olmuştur. Bununla beraber, P5+1 ülkeleri ile varılan anlaşmanın ardından, önemli boyutta doğal gaz rezervleri bulunan İranın küresel enerji piyasasında daha etkin bir rol oynaması beklenmektedir.

Dolayısıyla, doğal gazın artan önemi, Rusya gibi önde gelen enerji tedarikçisi ülkeler ile Azerbaycan ve İran gibi gaz piyasasının potansiyel önemli oyuncularını içeren GECFyi önemli bir konuma yerleştirmektedir ve söz konusu zirveye gerçekleştirilen üst düzey katılım, GECFnin artan önemini ortaya koymaktadır. Nitekim Katardaki ilk zirveye dört ve Rusyadaki ikinci zirveye altı devlet başkanı katılırken, İranda gerçekleştirilen zirveye dokuz ülkeden devlet ve hükümet başkanları seviyesinde katılım gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, Azerbaycanın Foruma gözlemci üye olması ve Foruma üye olmayan Türkmenistandan Cumhurbaşkanı seviyesinde katılım olması, GECFe uluslararası alanda duyulan ilgiyi göstermektedir. Nitekim GECFnin gelecekte söz sahibi olması beklenmekte ve Forumun sağladığı bilgi ve uzmanlık paylaşımı GECFyi çekici kılmaktadır.

Azerbaycanın katılımıyla, tam ve gözlemci üyeler dahil olmak üzere, Forumun üye sayısı on dokuza çıkmıştır. Cezayir, Bolivya, Mısır, Ekvator Ginesi, İran, Libya, Nijerya, Katar, Rusya, Trinidad ve Tobago, Birleşik Arap Emirlikleri ve Venezuela Foruma tam üyedir. Azerbaycan, Irak, Kazakistan, Hollanda, Norveç, Umman ve Peru ise gözlemci üyelerdir.[9]

GECF üyesi ülkeler dünya doğal gaz rezervlerinin yüzde 70ine sahip olmanın yanında,

küresel enerji üretiminin yüzde 42sini, LNG ticaretinin yüzde 65ini ve doğal gaz boru hattı ticaretinin yüzde 40ını oluşturmaktadır.[10]

GECFnin gelecekte OPEC benzeri bir kuruluşa dönüme olasılığını olduğu bazıları tarafından gündeme getirilmektedir. Nitekim 3ncü GECF zirvesinde GECFnin uluslararası piyasada üyeler lehine fiyat mekanizmalarının desteklenmesi çağrıları yapılmıştır. [11]

Gerçekten de, GECF üyeleri, eş güdümlü politikalar, teknik işbirliği ve ortak yatırımlar gibi eylemler aracılığıyla, küresel enerji piyasasında, enerji arzında ve ihracatında ektili ve etkin bir rol oynayabilir. Bununla birlikte, uzmanlar GECFnin fiyat bakımında küresel enerji piyasasında, en azından kısa vadede, etkili olmasını beklememektedir. GECFnin ticareti tankerlerle yapılan ve kısa vadeli sözleşmelere dayanan LNGyi etkileyebileceği belirtilmektedir. Öte yandan, uzun vadeli yatırımlara ve sözleşmelere dayanan ve doğal gaz ticaretinin çoğunluğunu oluşturan boru hatları aracılığıyla taşınan doğal gazın fiyatlarını etkilemenin çok güç olduğu ifade edilmektedir.[12]

Ayrıca, bazı uzmanlar, enerji güvenliklerini tehdit edeceği gerekçesiyle doğal gaz tüketicisi ülkelerin bu konuda göstereceği muhalefetin, GECFnin OPEC benzeri bir örgüt olmasını engelleyeceğini ifade etmektedir. Buna ek olarak, GECFye üye ülkelerin de doğal gaz üretimlerini, ihracatlarını ve fiyatlamalarını etkileyeceği için, GECFnin OPEC benzeri bir örgüte dönüşmesine sıcak bakmaması da söz konusudur.[13]

Yine de, doğal gazın artan önemi ve GECFnin gelecekte enerji piyasasında etkin bir rol oynama potansiyeli, önde gelen doğal gaz tedarikçileriyle geleceğin önemli tedarikçilerini bir araya getiren bu oluşumu takip etmeye değer kılmaktadır.

**Resim: sputniknews.com*

[1] "GECF Secretary General", *GECF*, 08.12.2015, http://www.gecf.org/about/secretariat-structure/secretary-general.aspx

[2] "GECF Overview", *GECF*, 08.12.2015, http://www.gecf.org/about/overview.aspx

[3] "GECF Mission and Objectives", *GECF*, 08.12.2015, http://www.gecf.org/about/mission-objectives.aspx

[4] "3rd GECF Summit Kicks Off", *Iran Cumhurbaşkanlığı Resmi Sitesi*, 08.12.2015, http://www.president.ir/en/90576

[5] "Tehran Summit Stresses Gas Role in SDG, Urges GECF Members Cooperation", *Üçüncü GECF Zirve Toplantısı Resmi Sitesi*, 08.12.2015, http://en.3rdgecfsummit.ir/News/62281

[6] "Sustainable Development Goals", *UN*, 08.12.2015, http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

[7] "GECF Message to COP21 on the occasion of the 3rd Gas Summit", *GECF*, 08.12.2015, http://www.gecf.org/events/gecf-message-to-cop21-on-the-occasion-of-the-3rd-gas-summit

[8] "Azerbaijan agrees to become GECF observer", *Cbc.az*, 08.12.2015 http://www.cbc.az/en/news/economics/azerbaijan-agrees-to-become-gecf-observer.page

[9] "GECF Overview", *GECF*, 08.12.2015, http://www.gecf.org/about/overview.aspx

[10] "Gas Exporting Countries Forum to convene in Tehran today", *Islamic Republic News Agency*, 08.12.2015, http://www.irna.ir/en/News/81849802/

[11] Levinus Nwabughiogu, "Buhari charges GECF on sustainable gas pricing mechanism", *Vanguard*, 08.12.2015, http://www.vanguardngr.com/2015/11/buhari-charges-gecf-on-sustainable-gas-pricing-mechanism/

[12] "Gas Exporting Countries Forum (GECF) to become a gas OPEC?", *The Iran Project*, 08.12.2015, http://theiranproject.com/blog/2015/11/29/gas-exporting-countries-forum-gecf-to-become-a-gas-opec/

Alireza Ramezani, "Will natural gas cartel be successful in setting LNG, CNG prices?", *Al-Monitor*, 08.12.2015, http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/11/iran-natural-gas-conference-gas-exporting-countries-forum.html

[13] Vagif Sharifov, ""Gas OPEC" of no use to Azerbaijan", *Trend News Agency*, 08.12.2015, http://en.trend.az/business/energy/2459511.html

Yazar Hakkında :

Ali Murat Taşkent, Nisan 2015 ile Eylül 2017 arasında Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) analist olarak çalışmıştır. Taşkent, Kafkasya ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: TAŞKENT, Ali Murat. 2026. "ÜÇÜNCÜ DOĞALGAZ İHRAÇ EDEN ÜLKELER FORUMU ZİRVESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 152. Aralık 08. Erişim Kasım 02, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/UCUNCU-DOGALGAZ-IHRAC-EDEN-ULKELER-FORUMU-ZIRVESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır